

10. Verbatim report to the regulation of Yekaterinoslav governorate zemstvo assembly from 24th of October to 4th of November 1869. Ekaterinoslav : tipografiya Ya.I. Chaussskogo. – 1870. – 263 p.
11. Resolutions of VII regular Yekaterinoslav governorate zemstvo assembly from 28th of October to 12th of November 1872. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy, 1873. – 843 p.
12. Resolutions of XVI regular session from 9th to 20th of December 1881 with applications. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy. – 1882. – 875 p.
13. Complete Collection of Laws -III. V.6. №3803.
14. Resolutions of XXIV regular session from 5th to 14th of December 1889 with applications. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy. – 1890. – 761 p.
15. Kruze E.E. *Usloviya truda i byta rabocheho klassa v Rossii v 1900-1914 godakh* [Working and Living Conditions of the Working Class in Russia in 1900-1914] [Electronic resource] / E.E. Kruze. – Leningrad : Nauka, 1981. – 143 p. – Access mode : <http://istmat.info/node/32666>.
16. Verbatim report to the regulations of XI session of Yekaterinoslav governorate zemstvo assembly from 16th to 28th of October 1876. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy. – 1877. – 656 p.
17. Resolution of the XIII regular session of Yekaterinoslav governorate zemstvo assembly from 18th to 30th of October 1878 with applications. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy. – 1879. – 665 p.
18. Resolutions of XXIII regular session from 5th to 14th of December 1888 with applications. Ekaterinoslav : Tipografiya gubernskoy upravy. – 1889. – 761 p.
19. Shershenevich G.F. *Uchebnik russkogo grazhdanskogo prava* [Textbook of Russian Civil Law] [Electronic resource] / G.F. Shershenevich. – Moscow : Statute, 2005. – 508 p. – Access mode : http://www.webarhimed.ru/assets/files/uchebniki/Russkoe_gragdanskoe_pravo_SHERSHENEVICH_ucheb.pdf.

УДК 347.963 (477)

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОКУРАТУРИ У XVIII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Добровольський Д.М., аспірант

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Фонтанська дор., 23, м. Одеса, Україна
kafedra_spo@ukr.net*

У статті досліджується історія становлення принципу незалежності прокуратури невіддільно від становлення цього державного органу. Висвітлюються проблеми запровадження інституту фіскалів у Росії як попередника прокуратури. Розкриваються проблеми забезпечення незалежності прокурорів у процесі їх практичної діяльності у XVIII – на початку XX ст.

Ключові слова: прокуратура, Російська імперія, незалежність, принцип, фіскали.

ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ ПРИНЦИПА НЕЗАВИСИМОСТИ ПРОКУРАТУРЫ В XVIII – НАЧАЛЕ XX В.

Добровольский Д.М.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
ул. Фонтанская дор., 23, г. Одесса, Украина
kafedra_spo@ukr.net*

В статье исследуется история становления принципа независимости прокуратуры неотделимо от становления этого государственного органа. Освещаются проблемы внедрения института фискалов в России как предшественника прокуратуры. Раскрываются проблемы обеспечения независимости прокуроров в процессе их практической деятельности в XVIII – начале XX в.

Ключевые слова: прокуратура, Российская империя, независимость, принцип, фискалы.

GENESIS OF THE PROSECUTION SERVICE PRINCIPLE OF INDEPENDENCE IN XVIII – EARLY XX CENTURIES

Dobrovolsky D.M.

*National university «Odessa law academy», str. Fontanska dor., 23, Odesa, Ukraine
kafedra_spo@ukr.net*

In this article we analyze the aspects of the prosecution service evolution as an independent agency of state authority since its inception until early XX century. We conclude that a formation of any state institution, including prosecution service, was defined by two crucial factors: objective necessity and the will of the legislator. Historically, at the lands that constitute the territory of contemporary Ukraine, there were no prerequisites for creation of an agency, analogous to prosecution service. Firstly, state formations were moderate by their territories, secondly – the quantity of their agencies was moderate as well, thirdly the population had a privilege to plea complains directly to the Monarch, bypassing all lower instances.

Gradually, with a growth of the state formations by their territories and by population, the hierarchy of state agencies becomes more complicated and tangled, a quantity of officials increases that enlarges a number of pleas to the Monarch. As a result, he could not react them by himself.

That all stipulated conceptualization of necessity to create specialized permanent agency at the state level, empowered to supervise legality, especially regarding activities of local authorities and related corruption links.

Considering these reasons, on March 17, 1714, Emperor Peter the Great created the Fiscal service, and its Chief was subordinated directly to the Senate. The Fiscal officials were independent from local authorities, but overall efficiency of the agency was quite low due to delaying of judicial processes. One of the disadvantages of the hierarchy was that the Chief of the agency was subordinated to the Senate; as a result, some senators were counteracting his activities due to their reasons of corruption.

In 1722 Peter the Great eliminated the Fiscal service and created the Prosecution service, that was empowered to supervise activities of the Senate as well. The independence of prosecution service was guaranteed in a special way: the Monarch was the only person capable to reprimand and to punish prosecutors.

Due to the manifesto of Alexander I dated September 8, 1802, the Ministry of Justice was created, and its main task was to coordinate functioning of courts and prosecution agencies. The position of the Prosecutor General was merged with the position of the Minister of Justice. Unfortunately, this fact affected independence of the Prosecutor General – he could not stay impartial and had less of ability to supervise activities of state bodies and officials.

The Prosecutor General was managing all the province prosecutors, but as a fact, they also had to report to the Governors about results of their work. Due to the Judicial Reform Act of 1861 functions of the Prosecution service were reduced, but prosecutors became more independent of local authorities. In this condition, the Prosecution service existed until the Revolution in 1917.

Key words: prosecution service, Russian Empire, independence, principle, fiscal service.

Дослідження питання щодо становлення принципу незалежності прокуратури неможливо розглянути без висвітлення історичних тенденцій становлення самого інституту прокуратури. Цілком логічно, що для формування будь-якого інституту в державі повинні поєднатися два важливі фактори: об'єктивна необхідність та її усвідомлення законодавцем.

Історія становлення незалежності прокуратури як принципу її організації й діяльності в науковій літературі досліджувалася фрагментарно, насамперед у працях, основною метою

яких було з'ясування загальних питань запровадження й діяльності фіскалів і прокуратури. Окремо слід виділити дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук В.І. Малюги «Принципи організації та діяльності прокуратури України», у якій аналізувалося питання історії становлення принципів організації й діяльності прокуратури. Однак спеціальної уваги принципу незалежності автор не приділив, оскільки це не було метою його дисертаційної роботи. Отже, можна зробити висновок, що проблеми, передумови, тенденції та закономірності становлення принципу незалежності прокуратури досі комплексно не досліджувалися в науковій літературі.

Отже, метою статті є дослідження питань щодо запровадження інституту фіскалів у Російській імперії на початку XVIII ст., висвітлення проблем забезпечення їх незалежності, оскільки вони були попередниками запровадженої згодом прокуратури, а також аналіз проблем забезпечення незалежності прокуратури від моменту її запровадження у XVIII ст. до 1917 року.

Тривалий час на теренах сучасної України важливих передумов для створення інституту, аналогічного сучасній прокуратурі, не було, що пов'язувалося з певними факторами: по-перше, державні утворення не були значними за територією; по-друге, незначним за кількістю був адміністративний апарат; по-третє, населення користувалося правом подання чолобитної, тобто скарга на діяльність посадовця могла подаватися одразу до царя, оминаючи будь-які інші інстанції. Д.О. Серов зазначає: «Реалізація цього права, утворюючи гнучкий механізм зворотного зв'язку між широкими верствами населення та верховною владою, безумовно несла в собі також елементи загального нагляду» [1, с. 47]. Давнім прототипом сучасної прокуратури можна вважати утворення в 1549 році Чолобитного приказу, до повноважень якого належали питання попереднього розгляду поданих до царя скарг та перевірка достовірності відомостей, що в них містилися. І хоча цей приказ проіснував не так довго, він був одним із перших державних інститутів, який наглядав за дотриманням законності. Поступово з розростанням державних утворень, як за територією, так і за кількістю населення, ускладнюється побудова державного апарату, значно збільшується кількість державних посадовців, а отже, збільшується й кількість скарг на порушення ними законності, які один правитель уже не міг розглянути й відреагувати. Значний інтерес у зв'язку із цим становила пропозиція стряпчого І.А. Бутурліна щодо утворення постійно діючого органу, метою діяльності якого було б «извещать государю правду про всякая дурна и про обиды ото всяких людей», що розглядається як перша спроба створення спеціалізованого органу із загальнонаглядовими функціями [1, с. 49]. Однак цю пропозицію того часу реалізовано не було.

У 1654 році було утворено Приказ великого государя таємних справ, що являв собою особисту канцелярію царя [2], серед значного кола повноважень якої окремо слід виділити контрольно-наглядові повноваження за діяльністю центральних органів влади. Ця установа проіснувала близько двадцяти років.

Поступово починається усвідомлення на найвищому рівні необхідності запровадження спеціалізованого постійного органу з наглядовими повноваженнями, оскільки в межах великої держави питання дотримання законності, особливо в діяльності місцевих органів влади, набуло надзвичайної актуальності; насамперед це стосувалося боротьби з корупцією місцевих посадовців. З огляду на такі обставини 17 березня 1714 року в особливому акті Петра I – «Указі про фіскалів та про їх посади та дії» – було врегульовано правовий статус служби фіскалів. Організаційно служба фіскалів була триланковою. Її голова – обер-фіскал – підпорядковувався безпосередньо Правлячому Сенату, у великих містах були провінціал-фіскали, в інших – підпорядковані їм міські фіскали [1, с. 71]. Окремо слід звернути увагу на те, що чітко також визначалося питання щодо незалежності фіскалів від місцевих судово-адміністративних органів влади, що закріплювалося в Указі від 16 січня 1712 року [1, с. 74-75]. Про те, що фіскали були незалежними від інших органів влади, вказує той факт, що за їх повідомленнями починалося розслідування щодо найрізноманітніших посадовців, зокрема

самого князя А.Д. Меншикова, навіть сенаторів В.А. Апухтіна, Г.І. Волконського та інших, з приводу чого Петро I навіть зауважував, що фіскалі «непрестанно доносять, не токмо на подлых, но и на самыя знатныя лица, без всякой боязни» [1, с. 81-82]. Важливою гарантією незалежності фіскалів було встановлення заборони на їх переслідування та покарання за недоведений донос.

Однак слід зауважити, що головною проблемою діяльності фіскальної служби стало значне затягування судового розгляду фіскальних справ, унаслідок чого фактично всю ефективність функціонування цього інституту було зведено до нуля. Іншою причиною ліквідації фіскалів стало також те, що вони «явили себе у великих злочинах і зловживаннях» [3, с. 51-58].

Суттєвим недоліком у діяльності фіскалів було те, що головний фіскал підпорядковувався Сенату, у зв'язку із чим сенатори чинили йому будь-які перепони, намагаючись вигородити обвинувачених, пов'язаних із ними становими чи родинними зв'язками. Нагляд за Сенатом як за установою не входив до кола обов'язків обер-фіскала, оскільки останній був лише посадовою особою при Сенаті [4, с. 15].

Іншою причиною утворення прокуратури була також необхідність завершення побудови наглядового механізму в державі та охоплення межами нагляду якнайширшого кола державних органів, у тому числі найвищого рівня. Насамперед мова йде про Правлячий Сенат, який перебував поза межами нагляду фіскалів, оскільки фіскальна служба фактично йому підпорядковувалася, проте в діяльності сенаторів досить часто виявлялися зловживання, а дієвого інституту їх викриття не було. Також існувала ще одна причина, на яку особливо звертав увагу С.О. Петровський, оскільки «государю, хоч і Петру, за всіма не доглянути, і немало випадків, коли чолобитника не буде» [5, с. 100].

Отже, першим законодавчим актом про прокуратуру став Указ від 12 січня 1722 року, у якому зазначалося: «Бути при Сенаті генерал-прокурору та обер-прокурору, також у будь-якій колегії по прокурору». Якщо порівнювати положення прокурорів і фіскалів, то можна дійти висновку, що повноваження прокурорів були ширшими, оскільки їх нагляд поширювався також на діяльність Сенату, що було більш прогресивним порівняно з попереднім інститутом фіскалів.

Указ «Про посаду генерал-прокурора» від 27 квітня 1722 року встановлював його компетенцію: «Накрепко смотреть, дабы Сенат в своем звании праведно и нелицемерно поступал <...> а ежели что увидит противное сему, тогда в тот же час повинен предлагать Сенату явно, с полным изъяснением, в чем они или некоторые их них не так делают, как надлежит, дабы исправили. А ежели не послушают, то должен в тот час протестовать и оное дело остановить».

Отже, прокуратуру було запроваджено з метою здійснення нагляду за дотриманням законності в діяльності центральних і місцевих органів державної влади. Наприклад, до повноважень органів прокуратури належало, крім іншого, здійснення нагляду за інтересами казни, нагляд в арештантських справах, за місцями утримання під вартою. Прокурори наділялися правом опротестування незаконних рішень державних органів [6].

Під час надання таких широких повноважень прокурорам важливим було питання щодо забезпечення їх незалежності, особливо з боку Сенату. Цю проблему було вирішено Петром I безпосередньо в пункті IX квітневого указу, у якому встановлювалася така гарантія незалежності: «1. Генерал и обер-прокуроры ничьему суду не подлежат, кроме нашего. 2. А ежели во отлучении нашем явятся в тяжкой и времени не терпящей вине, яко измене, то Сенат может арестовать и розыскивать, а дело приказать иному кому. 3. Однако ж никакой пытки, экзекуции или наказания не чинить» [7]. Сучасною мовою це можна охарактеризувати так: незалежність прокурорів мала забезпечуватися тим, що сам Петро I повинен був вирішувати питання про покарання прокурорів, вони могли бути підданими кримінальному переслідуванню за відсутності царя лише у виняткових випадках.

У подальшому становлення прокуратури відбувалося досить складно, оскільки після смерті Петра I (28 січня 1725 року) і під час царювання Анни Іоанівни (1730-1740 роки) прокурорський нагляд існував лише на папері та перебував у занепаді. Зміни на краще відбулися з приходом до влади Єлизавети Петрівни (1741-1761 роки), коли було поновлено прокурорські установи на їх старих, петровських, засадах. Проте остаточно прокуратура сформувалася за часів правління Катерини II (1762-1796 роки), коли було значно посилено нагляд за законністю в діяльності місцевих (губернських) органів влади [8, с. 620], а отже, питання щодо забезпечення незалежності прокуратури знову набуло актуальності.

7 жовтня 1775 року Катериною II було затверджено Установи для управління губерній Російської імперії, відповідно до яких у наступні роки проводилася реформа адміністративно-територіального поділу Російської імперії. Унаслідок цього змінилася також прокурорська система, було запроваджено губернські прокуратури. Статтею 404 Установ для управління губерній Російської імперії визначалися завдання й повноваження губернських прокурорів: «Они смотрят и бдение имеют о сохранении везде всякого порядка, законами определенного, и в производстве и отправлении самых дел. Они сохраняют целостность власти, установленной и интереса Императорского Величества; наблюдают, чтоб запрещенных сборов с народа никто не собирал, и долг имеют истреблять повсюду зловредные взятки» [9]. Отже, ці прокурори наділялися правом здійснювати нагляд за законністю в діяльності губернських і повітових органів, у тому числі судів, перевіряти прийняті ними рішення з приводу їх відповідності законам. На прокурорів також покладалося попередження порушень законів, вживання заходів до припинення порушень, опротестовування незаконних правових актів. Усе це було можливим лише за умов забезпечення незалежності організації та діяльності органів прокуратури на рівні губерній.

На початку XIX ст. відбулися суттєві перетворення в структурі прокуратури. Відповідно до Маніфесту Олександра I від 8 вересня 1802 року було створено вісім міністерств, у тому числі міністерство юстиції, центральний апарат якого було сформовано з канцелярії генерал-прокурора. Головним завданням цього міністерства стало управління системою суду й прокуратури. Посада генерал-прокурора поєднувалася з посадою міністра юстиції [10, с. 12]. Вказані зміни згодом було відображено у виданому в 1857 році Зводі законів, згідно з положеннями якого прокурорський нагляд розподілявся на три рівні:

- генерал-прокурорський нагляд в особі міністра юстиції;
- обер-прокурорський нагляд при загальних зборах і департаментах Сенату;
- місцевий нагляд у губерніях в особі губернського прокурора та двох стряпчих у кожній губернії, а також повітових стряпчих у кожному повіті [4, с. 27].

Як відзначає Л.В. Плевако, така структура суттєво знизила ефективність діяльності прокуратури та погіршила стан її незалежності. Насамперед це обумовлювалося зрощенням посади головного прокурора з міністерською посадою, оскільки він за таких умов уже не мав змоги здійснювати нагляд за функціонуванням урядових органів вищої ланки. Безпосереднім керівником губернських прокурорів був міністр юстиції, однак на практиці вони не були незалежними, оскільки були зобов'язаними про всі виявлені зловживання невідкладно повідомляти губернське начальство, що певною мірою ставило прокурорів у залежність від місцевої влади. Стряпчі ж безпосередньо знаходилися в підпорядкуванні губернського начальства [4, с. 28]. Усе це знову підкреслювало необхідність реформування тогочасної прокуратури та посилення її незалежності.

Найсуттєвіші перетворення, пов'язані зі становленням прокуратури й засад її діяльності, відбувалися і другій половині XVIII ст. У 1862 році Державною Радою Російської імперії було прийнято Основні положення про прокуратуру, у яких визначалося державне призначення прокурорського нагляду, його зміст (предмет), завдання й повноваження прокурорів. Досить чітко було визначено призначення прокуратури: «Спостереження за

точним та однаковим виконанням законів у Російській імперії». В Основних положеннях про прокуратуру було сформульовано принципи її організації й діяльності, які залишалися непорушними протягом усього строку існування Російської імперії. До таких належали єдність і найсуворіша централізація органів прокурорського нагляду, здійснення прокурорами покладених на них повноважень від імені всієї системи органів прокуратури, здійснення «верховного» нагляду в імперії Генерал-прокурором (він же міністр юстиції), суворота підпорядкованість нижчих прокурорів вищим, незмінюваність прокурорів. Окремо слід зауважити, що також закріплювався принцип незалежності, який було сформульовано як «незалежність прокурорів від «місцевих» впливів під час прийняття ними будь-якого рішення». Забезпеченню незалежності прокурорів від місцевих впливів істотно сприяв встановлений порядок їх призначення та звільнення із займаної посади. Зокрема, Генерал-прокурор і губернські прокурори призначалися та звільнялися рескриптом царя. Призначення на посади нижчих прокурорів та їх звільнення складало прерогативу Генерал-прокурора Російської імперії [11].

М.О. Буцковський із цього приводу в 1863 році підкреслив: «Сила установ прокурорського нагляду полягає в його єдності, а єдність його повинна полягати в тому, щоб усі органи цього нагляду діяли згідно між собою й нероздільно. Із цієї засади можна зробити висновок, що нижчі органи нагляду повинні діяти за вказівкою й настановою вищих, так, щоб усі установи були як щось цілісне та єдине. Проте не слід вважати, що ці нижчі органи зобов'язані були самим підкоренням волі свого начальства, підкоренням не тільки щодо прийняття тих чи інших заходів щодо порушення кримінальних позовів або ж їх переслідування, а й навіть щодо пред'явлення висновків своїх до виправдання або обвинувачення підсудних, тобто щодо таких їх обов'язків, виконання яких повинне бути представлене цілком їх особистим переконанням. Тільки зі збереженням за представниками прокурорського нагляду свободи дії за совістю й переконаннями можна очікувати, що установа ця буде сильною та задовольнятиме своє подвійне покликання бути і обвинувачем, і охоронцем закону» [12, с. 9].

Особливе значення для розвитку прокуратури мало проведення в Російській імперії Судової реформи 1864 року, відповідно до якої цей державний орган було перетворено переважно на інструмент кримінального переслідування, а загальнонаглядові повноваження було суттєво обмежено. Однак слід зауважити, що хоча функції прокуратури змінилися, необхідність її незалежності не ставилася під сумнів. Зокрема, у статті 130 розділу III «О лицах прокурорского надзора» Судового статуту від 20 жовтня 1864 року встановлювалося: «При заявленні судебным местам своих по делам заключений лица прокурорского надзора действуют единственно на основании своего убеждения и закона» [13, с. 69].

Тогочасним законодавством визначався також зміст незалежності прокурорів, коли нижчі чини прокуратури діяли суто на основі своїх переконань і чинного законодавства під час складення письмових висновків у справі, відмови від обвинувачення, опротестування судових рішень тощо. Також передбачалося, що губернатори не можуть давати губернським прокурорам приписи, атестації; у справах нагляду губернські стряпчі не можуть переводитися з губернського міста, а повітові стряпчі не можуть переводитися з повіту в повіт або усуватися з посади за непридатністю без дозволу міністра юстиції за поданням губернського прокурора. Слід мати на увазі, що прокурори всіх рівнів призначалися на відповідні посади довічно та були надійно забезпеченими матеріально [13, с. 24-25]. Це також було важливою складовою їх незалежного функціонування.

З окремими змінами в законодавстві, які суттєво не впливали на реалізацію принципу незалежності, прокуратура проіснувала до 1917 року – до встановлення радянської влади.

Отже, історія становлення принципу незалежності прокуратури може розглядатися лише невіддільно від становлення самої прокуратури. Історія свідчить, що лише за умов реального забезпечення незалежності прокуратура могла ефективно виконувати покладені на неї

завдання, забезпечувати дотримання вимог законодавства піднаглядними суб'єктами, виправдовуючи своє призначення бути «оком государя». Як важливий недолік слід розглядати той факт, що Сенат був вилучений із прокурорського нагляду, оскільки самі сенатори не лише досить часто допускали порушення законності, а й чинили спроби втрутитися в діяльність прокуратури та вигородити певних осіб. Згодом, у другій половині XIX ст., з об'єднанням посад очільника прокуратури й міністерства юстиції ефективність діяльності прокуратури було значно знижено, оскільки міністр юстиції вже не міг впливати на діяльність інших міністерств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Серов Д.О. Фискальная служба и прокуратура России первой трети XVIII в. : дисс. ... докт. истор. наук : спец. 07.00.02 «Отечественная история» / Д.О. Серов ; Уральский гос. ун-т им. А.М. Горького. – Екатеринбург, 2010. – 443 с.
2. Гурлянд И.Я. Приказ великого государя тайных дел / И.Я. Гурлянд. – Ярославль : Тип. Губернского правления, 1902. – 387 с.
3. Стешенко Л.А. Фискалы и прокуроры в системе государственных органов России первой четверти XVIII в. / Л.А. Стешенко // Вестник МГУ. Серия «Право». – 1966. – № 2. – С. 51-58.
4. Плевако Л.В. Органы прокуратуры в государственном механизме Российской Федерации : историко-теоретический аспект : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства ; история правовых учений» / Л.В. Плевако ; Санкт-Петербургский ун-т. – СПб., 2002. – 212 с.
5. Петровский С.А. О сенате в царствование Петра Великого : историко-юридическое исследование / С.А. Петровский. – М. : Унив. тип. (Катков и Ко), 1875. – 362 с.
6. История прокуратуры // Официальный сайт Прокуратуры Вологодской области РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.prokvolodga.ru/about>.
7. Указ о должности генерал-прокурора от 27 апреля 1722 года // Российский правовой портал : библиотека Пашкова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://constitutions.ru/?p=5034>.
8. Храпенко О.О. До питання щодо становлення прокурорського нагляду в сфері захисту прав неповнолітніх після судової реформи 1864 року / О.О. Храпенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць / гол. ред. С.В. Ківалов ; відп. за вип. Л.І. Кормич. – О. : Фенікс, 2010. – Вип. 40. – С. 619-626.
9. Градовский А.Д. Начала русского государственного права : в 3 т. / А.Д. Градовский. – СПб. : Тип. М. Стасюлевича, 1875–1883. – Т. 3. – 1883. – 406 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.garant.ru/3988988/50>.
10. Прокурорский надзор в Российской Федерации : [учебник] / под ред. В.И. Рохлина. – СПб. : Изд-во «Санкт-Петербургский институт экспертов», 2000. – 328 с.
11. История прокуратуры // Закон : интернет-журнал Ассоциации юристов приморья [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://law.vl.ru/analit/all_exes.php.
12. Буцковский Н.А. О деятельности прокурорского надзора вследствие отделения обвинительной власти от судебной / Н.А. Буцковский. – СПб. : Типография II отделения собственной Е.И.В. Канцелярии, 1863. – 83 с.
13. Судебные уставы 20 ноября 1864 года с изложением рассуждений, на коих они основаны : в 3 ч. – 2-е доп. изд. – СПб. : Типография II Отделения Собственной И.Е.В. Канцелярии, 1867. – Ч. 3. – 1867. – 713 с.

14. Басков В.И. Курс прокурорского надзора : [учебник для студ. юрид. вузов и фак-тов с приложением нормат. актов] / В.И. Басков, Б.В. Коробейников. – М. : Зерцало, 2001. – 512 с.

REFERENCES

1. Serov, D.O. (2010), Fiscal Service and the Prosecutor's office in Russia on the first third of the XVIII century. PhD dissertation (History). Ural State University, Yekaterinburg, Russia.
2. Gurlyand, I.Ya. (1902), *Prikaz velikogo gosudarya taynih del* [Great Sovereign Organ in Secret Case], Yaroslavl, Russia.
3. Steshenko, L.A. (1966), "Fiscals and prosecutors in the Russian system of state bodies in the first quarter of XVIII century". MSU Vestnik. Series 11. Law, Iss. 2, pp. 51-58.
4. Plevako, L.V. (2002), The prosecution service in the state mechanism of the Russian Federation : Historical and Theoretical Aspects. PhD dissertation (Law). Saint Petersburg State University, Saint Petersburg, Russia.
5. Petrovsriy, S.A., (1875), "*O senate v carstvovanie Petra Velikogo. Istoriko-yuridicheskoye issledovaniye*" [About the Senate in the reign of Peter the Great. Historical and legal research], Moscow, Russia.
6. "The history of the Prosecutor's Office", Official website of the Prosecutor's Office of the Vologda region of the Russian Federation, available at : <http://www.prokvologda.ru/about/> (access December 28, 2014).
7. About the post of Procurator-General : Peter the Great's decree, April 27, 1722, available at : <http://constitutions.ru/?p=5034> (access December 28, 2014).
8. Khrapenko, O.O. (2010), "*Do pitannya shchodo stanovlennya prokurorskogo naglyadu v sferi zakhistu prav nepovnitnikh pislya Sudovoyi reformy 1864 roku*" [To the question about the formation of Public Prosecutions to protect the rights of juveniles after Judicial reform 1864 years], Aktualni problemy polityky : Zbirnyk naukovykh prac, vol. 40, pp. 619-626.
9. Gradovskiy, A. D. (1883), "*Nachala russkogo gosudarstvennogo prava*" [Fundamentals of Russian state law], vol. 3, typography M. Stasyulevich, Saint Petersburg, Russia, available at : <http://base.garant.ru/3988988/50/> (access December 28, 2014).
10. *Prokurorskiy nadzor v Rossiyskoy Federatsii* [Prosecutorial Supervision in the Russian Federation] (2000), high school textbook, Saint Petersburg, Russia.
11. "The history of the Prosecutor's Office" (2000), *Zakon* : Internet-zhurnal Assotsiatsii yuristov primorya, available at : http://law.vl.ru/analit/all_exec.php?
12. Butskovskiy, N.A. (1863), *O deyatelnosti prokurorskogo nadzora vsledstviye otdeleniya obvinitelnoy vlasti ot sudebnoy* [The activities of prosecutor's supervision due to separation of prosecutorial power from the judiciary], typography of the 2nd department of its own Office of HИH, Saint Petersburg, Russia.
13. Judicial statutes, November 20, 1864, outlining the arguments of which are based on, part 3, typography of the 2nd department of its own Office of HИH, Saint Petersburg, Russia.
14. Baskov, V.I. and Korobeynikov, B.V. (2001), *Kurs prokurorskogo nadzora* [The course of prosecutorial supervision], high school textbook, typography Zertsalo, Moscow, Russia.